

Alex M. Rubens is geboren op 5 mei 1918 in Hilversum. Hij was een zoon van Bernard Rubens en Julia Samson en heeft nog 3 broers waaronder Joël en Piet en 3 zussen; Henriette, Johanna en Marjan. Moeder Julia overleed in 1925. Het lukte vader Bernard niet om hun kinderen alleen op te voeden en is in 1926 ontheven uit de ouderlijke macht. Vader verhuisd naar Eindhoven en wordt later opgenomen in het Apeldoornsche bosch. De kinderen Rubens zijn uit huis geplaatst en groeiden verder op in het joodse kindertehuis de Berg-stichting in Laren waar de oudsten hun MULO diploma haalden.

De Berg-stichting is in 1909 opgericht als opvanghuis voor joodse kinderen uit noodlijdende gezinnen en voogdij kinderen. In een bosrijk gebied aan de zuidkant van het dorp Laren aan de Doodweg 4, grenzend aan de Hilversumse hei, stond

van 1911 tot 1971 het gebouwencomplex van de Berg-Stichting, een Joods Kindertehuis. Met een voetbalveld, boomgaard, groentetuin, pluimveehouderij en bijenkasten was de stichting een van de beste kindertehuizen van Nederland.

In 1929 werd begonnen met een Scoutinggroep bij de Bergstichting in Laren. De meisjes waren bij het Nederlands Padvindsters Gilde (NPG) als groep I van de afdeling Laren

geregistreerd. De jongens waren ingeschreven bij de NPV als groep 6 van de afdeling Bussum. In eerste instantie werd gestart met welpen, padvindsters en padvindsters en in mei 1936 kwamen er kabouters bij. In september 1933 werd ook een pioniersgroep opgericht. De groepen deden actief mee met activiteiten binnen het district en gingen jaarlijks op kamp. Vlak voor de oorlog waren er veertien welpen, tweeëntwintig verkenners, tien kabouters en achttien padvindsters.

Door de stichting werd De Judeër uitgegeven, het periodiek orgaan van de bewoners van de Berg-stichting. Hierin verschenen regelmatig verslagen van Scoutingkampen en werden installaties en insignes vermeld. Alex wordt padvinder in 1932. Hij wordt in 1935 redacteur van De Judeër en slaagt in 1935 van de Middelbare Handelsschool. Hij vertrekt in 1936, mogelijk voor het vervullen van de dienstplicht. Ook Joël, Piet, Henriette (Jetty) en Johanna (Hanny) waren actief bij de padvinderij.

De oorlog maakte een eind aan de prettige tijden in de instelling. Directeur Reitsema liet de Berg-Stichting typeren als een 'mischlingenheim', waar kinderen woonden die niet volbloed joods waren. De Berg-stichting werd enige tijd met rust gelaten. De gedwongen ontruiming van het tehuis in Laren werd in de zomer van 1942 aangekondigd. Op 5 december 1942 moest het gebouw leeg zijn, zodat er kinderen van soldatenvrouwen ondergebracht konden worden. Om te voorkomen dat de kinderen en stafleden gedeporteerd werden, huurde directeur Jan Reitsema in het geheim 3 panden van het Leger des Heils op het Rapenburg in Amsterdam en regelde hij valse verhuisvergunningen. Hij regelde verklaringen waaruit bleek dat de kinderen volgens de Neuerenberger nazi-regels niet als joods zouden worden beschouwd. De Eerste razzia van de Berg-Stichting vond plaats in februari 1943. Nadat 53 bewoners in Laren werden uitgeschreven en er in korte tijd veel bewoners werden ingeschreven op het adres op het Rapenburg, deden de Duitsers een inval. Directeur Jan Reitsema probeerde de razzia te stoppen door aan te geven dat de kinderen Mischling (niet volledig Joods) waren. Uiteindelijk werden er 14 kinderen afgevoerd en gedeporteerd. De Tweede razzia van de Berg-Stichting vond plaats op 26 mei 1943. 80 kinderen en medewerkers stonden klaar om afgevoerd te worden. Directeur Jan Reitsema weigerde mee te werken en kon SS'er Ferdinand aus der Fünten overtuigen het tehuis te sparen. Reitsema vertelde hem wederom dat de kinderen in het tehuis niet volledig Joods waren en dat er een procedure liep om dit officieel te maken met een Calmeyerstempel.

De definitieve ontruiming van de Berg-Stichting op het Rapenburg vond plaats op 2 augustus 1943. Reitsema werd gearresteerd tijdens een inval van de Sicherheitsdienst. De ongeveer 20 overgebleven bewoners van de Berg-Stichting werden overgebracht naar het gebouw van de Joodsche Invalide. Vanaf daar werden de meesten gedeporteerd. Directeur Jan Reitsema en zijn vrouw Tine doken onder in het Gooi. Tijdens de oorlog werden uiteindelijk 48 kinderen en 4 medewerkers vermoord door de nazi's. Zeker 70 kinderen en stafleden overleefden de oorlog, mede dankzij de inspanningen van directeur Jan Reitsema. Hij zorgde onder andere voor onderduikplaatsen in de Haarlemmermeer.

Alex is bij de ontruiming van de Berg-stichting in Laren in 1942, meeverhuist naar Rapenburg in Amsterdam. Hij duikt daarna onder in Axel, Zeeuws-Vlaanderen en heeft de oorlog overleefd. Broer Piet maakte deel uit van de gewapende illegale groep Braam van de BS in Liendert bij Amersfoort en werd op 23 april 1945 doodgeschoten. Alex verneemt weken later dat zijn broer vermist is. Hij neemt verlof en reist naar Hoogland. Op 14 juni identificeert hij zijn broer Piet aan de hand van een "gruwzame foto" van het lijk. Zijn lichaam is achteloos achtergelaten door de Duitsers en steekt voor een deel boven de grond uit. Alex schrijft later in een brief: "blootgesteld aan weer en beast". Diezelfde avond koopt hij een graf voor zijn broer Piet. Piet is begraven op de Algemene Begraafplaats Soest.

Broer Joël wordt in Midden-Europa vermoord op 31 augustus 1943 en Henriette wordt in concentratiekamp Auschwitz op 28 september 1942 vermoord. De zussen Marjan en Johanna overleven de oorlog.

Meer informatie

[Holocaust Survivors and Victims Database -- Alex. M. RUBENS \(ushmm.org\)](#)

[Piet Rubens – Stichting Herdenkingsstenen Amersfoort](#)

[De Judeër; periodiek orgaan van de bewoners van de Berg-stichting, jrg 1, 1928-1929, no 2-4, 1928 » 1928 - Pag. 8 | Delpher](#)

[De Judeër; periodiek orgaan van de bewoners van de Berg-stichting, jrg 5, 1932-1933, no 1-4, 1932 » 1932 - Pag. 4 | Delpher](#)

[De Judeër; periodiek orgaan van de bewoners van de Berg-stichting, jrg 6, 1933-1934, no 1-4, 1933 » 1933 - Pag. 20 | Delpher](#)

[De Judeër; periodiek orgaan van de bewoners van de Berg-stichting, jrg 8, 1935-1936, no 1-4, 1935 » 1935 - Pag. 18 | Delpher](#)

[De Judeër; periodiek orgaan van de bewoners van de Berg-stichting, jrg 9, 1936-1937, no 1-3, 1936 » 1936 - Pag. 58 | Delpher.](#)

[De Judeër; periodiek orgaan van de bewoners van de Berg-stichting, jrg 10, 1937-1938, no 1-2, 1937 » 1937 - Pag. 29 | Delpher](#)

[Berg-Stichting \(laarenberg.nl\)](#)

[monumentbergstichting.nl](#)

[Larense Berg-Stichting voor Joodse kinderen - ONH](#)

[De Berg-Stichting - Monument voor de Joodse Kinderen \(monumentbergstichting.nl\)](#)

[Herinnerings bomen Laren](#)

[Nieuw Israelietisch weekblad » 25 jul 1930 - Art. 110 | Delpher](#)

[De Judeër; periodiek orgaan van de bewoners van de Berg-stichting, jrg 9, 1936-1937, no 1-3, 1936 » 1936 - Pa. 25 | Delpher](#)

[De schalmei; officieel orgaan voor besturen en leidsters van het Nederlandsche Meisjesgilde, jrg 7, 1933-1934, no 8, 1933 » 1933-09 - Pag. 1 | Delpher](#)

[Monument voor de Berg-stichting. 48 pupillen te veel. - NIK - Nederlands Israëlitisch Kerkgenootschap](#)

[Bronnen over 'Berg-stichting' - Netwerk Oorlogsbronnen](#)

[Verhuizing Berg-Stichting naar Amsterdam - Netwerk Oorlogsbronnen](#)

[Eerste razzia Berg-Stichting - Netwerk Oorlogsbronnen](#)

[Tweede razzia Berg-Stichting - Netwerk Oorlogsbronnen](#)

[Ontruiming Berg-Stichting - Netwerk Oorlogsbronnen](#)